

۸۸۸ ق) حکمران قرامان شد، نجاتی منشی او شد. پس از درگذشت شاهزاده عبدالله به استانبول رفت. در ۹۱۰ ق با حمایت شاهزاده محمود، حکمران ماگنسیا (- ۹۱۳ ق)، به مقام نشانچی رسید و تا زمان درگذشت شاهزاده محمود عهده دار آن سمت بود. وی در سرودن عاشقانه ها و خمربه ها از اشعار فارسی بهره می برد. اشعارش آکنده از ارسال المثل است. نجاتی را از شاعران برجسته عثمانی شمرده اند. ادریس بدلیسی (- ۹۲۶ ق) در هشت بهشت از او با لقب تجلیلی «خسرو شاعران روم» یاد کرده است. دیوان نجاتی یگ به تصحیح علی نهاد تارلان چاپ شده است (استانبول، ۱۹۶۳ م؛ آنکارا، ۱۹۹۲ م). از دیگر آثارش: ترجمه کیمیای سعادت به ترکی؛ ترجمه جوامع الحکایات و لوامع الروایات عوفی به ترکی؛ مناظره گل و خسرو به پیروی از اثری به همین نام از عطار نیشابوری؛ منظومه گل و صبا؛ منظومه مهر و ماه.

منابع: ادبیات نوین ترکیه، ۴۳، ۱۴۲؛ الذریعه، ۱۱۷۲/۹؛ سایه در خورشید، ۱۱۴/۲؛ عثمانی مؤلفی، ۴۳۵/۲؛ فهرس المخطوطات التركية العثمانیة، ۹۹/۲؛ قاموس الاعلام، ۴۵۶۲/۶؛ مجمع الخواص، ۱۱۵؛ نگاهی به روند نفوذ و گسترش زبان و ادب فارسی در ترکیه، ۳۲۹

A history of Ottoman poetry, 299; Encyclopaedia of Islam, 8/1; Eski Türk yazını, 220; Necatî Bey Divanı'nın Tahlili; Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi, 6/548; Türk edebiyatçıları sözlüğü, 386; Türk edebiyatı ansiklopedisi, 3/ 900-901; Türk edebiyatı tarihi, 1/468-470.

رشنورزاده

نجاتی گیل (ne.jā.ti.gil)، بهجت فرزند حاجی محمد نجاتی گونول، استانبول ۱۹۱۶ - همان جا ۱۹۷۹ م، شاعر، نمایشنامه نویس، مترجم و نویسنده ترکیه. پدرش از مردم قسطنطنیه و از مفتی های ساری و بی اوغلو بود و به ایراد وعظ و تدریس می پرداخت. بهجت نجاتی گیل روزگار کودکی سختی را گذراند. وی زمانی که پدرش بازرس سینگر بود، تحصیلات دبستانی اش را در قسطنطنیه آغاز کرد و در استانبول این دوره را به پایان برد. پس از آن که دوره دبیرستان را در استانبول تمام کرد (۱۹۳۶ م)، به دانش سرای عالی راه یافت و

پس از آن در دانشکده زبان و ادبیات ترک دانشگاه استانبول تحصیلاتش را به پایان رساند (۱۹۴۰ م). نجاتی گیل در دبیرستان های قارص و زنگول داغ به تدریس ادبیات پرداخت و پس از گذراندن خدمت سربازی، کار تدریس را در دبیرستان قباداش ادامه داد. در ۱۹۶۰ م از دانش سرای عالی استانبول بازنشسته شد. نخستین شعر وی با نام «شب و ماتم» در دوره دانشجویی اش، در نشریه Varlık (هستی) به چاپ رسید (۱۹۳۵ م). پس از آن آثارش را در نشریات و روزنامه هایی چون Yeditepe (هفت پله)، Türk Dili (زبان ترکی)، Yeni Dergi (مجله جدید)، Yeni Edebiyat (ادبیات جدید)، جمهوریت و - Milliyyet Sanat Dergisi (مجله هنری ملیت) به چاپ رساند. نجاتی گیل از مهم ترین و مستقل ترین چهره های شعر مدرن ترکیه به شمار می آید. وی در شعرهای دوره یکم به مسائل روزمره زندگی شهری پرداخت، ولی در دوره دوم (پس از ۱۹۵۵ م)، به تأثیر از «شعر نو دوم» (تجدد دوم) ترکیه و بهره گیری از شعر کلاسیک شرق، به سمبولیسم و معناگرایی رسید. گفتنی است که در میان شاعران دوره جمهوریت، نجاتی گیل بر شاعران میان سال و شاعران جوان تأثیر بسیار گذاشت. کتاب شعر Arada (در میان) مرحله گذار از نخستین دوره شعری نجاتی گیل به دومین دوره شعری اش است. نجاتی گیل بر آن بود که سنت شعر کلاسیک شرق را برای نسل جدید استفاده پذیر کند. رویکرد وی این بود که عناصر زنده و جان دار سنت را بگیرد و به نسل امروز منتقل کند. وی در این راه هرگز به ورطه تقلید درنقلتید و نشان داد که معاصر بودن، به معنای طرد کامل سنت نیست. در سومین دوره شعری اش، گرایش های فرمالیستی و انتزاعی یافت و بیش تر به خود زبان پرداخت. او از ۱۹۶۰ م به نوشتن نمایشنامه های رادیویی پرداخت. آثار نجاتی گیل به زبان های مختلف، از جمله آلمانی، ترجمه شده است. شعرهای نجاتی گیل خوشاوندی های معنایی با شعر پس از جنگ آلمان، به ویژه با شعرهای گوئتر آیش، دارد و او شعرهایی از این شاعر آلمانی را به ترکی ترجمه کرده است. چون درگذشت پیکرش را در گورستان زنجیرلی کویو به خاک سپردند. از دیگر آثارش: Kaphi Çarşı (بازار سرپوشیده) که در ۱۹۴۵ م چاپ شد؛ Çevre (محیط) که در ۱۹۵۱ و ۱۹۶۰ م به چاپ رسید؛ Evler (خانه ها) که در ۱۹۵۳ و ۱۹۶۹ م چاپ شد؛ Eski Toprak (سرزمین کهن) که در

Necatigil Behcet

Behcet Necatigil'in şiirlerinde aile. GÖKALP, Gonca. Yüksek Lisans.Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992. 405 s., 334 ref.
Danışman:Y.Doç.Dr.Nevin Önberk. Dili:Tr.

23 MAYIS 1998

05 KASIM 2003

Necatigil Behcet

Daşcıoğlu, Yılmaz. "Behcet Necatigil'in Şiirlerinin Şekil ve Muhteva Yönünden İncelenmesi." Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, 2001. 763s. (Danışmanı: Prof. Dr. Kazım Yetiş)

MADDE YAYIMLANDIKTAN
EMRA GELİŞİMLERİ

41559
Behçet Necatigil, hayatı, sanatı ve eserleri. ÇETİN, Nurullah. Doktora. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995. 333
s., 665 ref.
Danışman: Prof. Dr. Olcay Önerçay. Dili: Tr.

Necatigil Behcet - 140332

22 Haziran 2015

-
- 1 ÖZLEM ÖZTOK, Behçet Necatigil'in şiirlerini alımlama estetiğine göre inceleme denemesi, Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2010
-
- 2 YILMAZ DAŞCIOĞLU, Behçet Necatigil'in şiirlerinde şekil ve muhteva yönünden incelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Doktora, 2001

Türk Dil Kurumu Adına Sahibi
Genel Yayın Yönetmeni
Mustafa S. Kaçalın

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Karaçalı
(karacali@yahoo.com)

Yazı Kurulu
Ali Karaçalı
İbrahim Demirci
Rasim Özdenören
Prof. Dr. Hicabi Kırılancı
Prof. Dr. Mehmet Narlı
Prof. Dr. Nevzat Gözaydın
Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu

Yayına Hazırlık / Düzelti
Ayda F. Ertüm / Elif Karakuş
Medya / Tanıtım
Semih Topsakal
Tasarım
Seçil San

Yayın Türü Aylık dergi

Yönetim Yeri
Remzi Oğuz Anık Mahallesi
Atatürk Bulvarı, 217
TR 06680 Ankara
Yazı İşleri +90 (312) 427 28 79

Abonelik
N. Nuray Şenol +90 (312) 457 52 09

Belgegeçer +90 (312) 467 40 71
Genel Ağ Sayfası <http://tdk.org.tr>
e-posta turkdili@tdk.org.tr

Baskı
Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj San. ve Tic.
Ltd. Şti. Zübeyde Hanım Mahallesi
Sebze Bahçeleri Caddesi, 95/1
TR 06070 İskitler, Ankara

Basımevi Sorumlu Müdürü Erhan Salman
Basımevi Telefonu +90 (312) 341 10 24
Baskı Yeri ve Tarihi Ankara, 1 Nisan 2016

Türk Dili dergisi yayın ilkeleri *

- Türk Dili dergisinde yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarınındır.
- Dergide yayımlanan her türlü yazı ve şiirin yayın hakları Türk Dil Kurumuna aittir.
- Türk Dili dergisinde yayımlanan her türlü yazı ve şiir, Türk Dil Kurumunun yazılı izni olmadan bir başka yerde yayımlanamaz. Ancak, yazı, şiir, çizgi ve fotoğraflar kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
- Yazı ve şiirlerin Genel Ağ ortamında yayımlanması, filme alınması, bestelenmesi veya oynatılması hakları da Türk Dil Kurumuna aittir.

Abonelik

- Türk Dili dergisine 2016 yılı için yıllık abonelik 70 TL, altı aylık abonelik ise 35 TL'dir.
- Öğretmen, öğretim elemanı, okul, kütüphane ve öğrenciler için abone tutarı yıllık 55 TL, altı aylık ise 27,5 TL'dir.
- Ülke dışı için yıllık abonelik 100 ABD dolandır.
- Dergilerinin okul dışındaki bir adrese ulaşmasını isteyen öğretmen ve öğrenciler, durumlarını gösterir bir belgeyi Kurumumuza göndermelidir.
- Aboneler genel ağ sayfamız üzerinden üye olarak abonelik işlemlerini gerçekleştirebilirler. Kurumumuza ayrıca abonelik belgesi göndermelerine gerek yoktur.
- Abone tutan Halk Bankası Kavaklıdere Şubesindeki 0197-05000072 (IBAN - TR96 0001 2009 1970 0005 0000 72) numaralı hesabımıza (ayrıcılık hesap, havale ücreti alınmamaktadır) yatırılabilir. Ayrıca yayınlar. tdk.gov.tr adresinden kredi kartı kullanılarak da abone olunabilir.

* Dergi yayın ilkeleri <http://www.tdk.gov.tr/> adresinde belirtilmiştir.

@turkdilidergisi

www.facebook.com/turkdili

D127

(140332) Necatigil, Behçet

İÇİNDEKİLER

Ali KARAÇALI • Nisan Ağırması	5
Mehmet NARLI • İltica (Şiir)	6
Mehmet Can DOĞAN • Encam (Şiir)	7
Mehmet AYCİ • Tapır (Şiir)	9
İsmail KARAKURT • Posta Kutusu (Şiir)	10
Merve KOÇAK KURT • Bahar, Ey Bahar (Öykü)	12
Mehmet KAHRAMAN • Her Şey Güzel Olacak (Öykü)	17
Meral Afacan BAYRAK • Düşlerin İzinden (Öykü)	22
Durali YILMAZ • Şimşek ve Kelime	26

ÖZEL BÖLÜM: DOĞUMUNUN 100. YILINDA BEHÇET NECATİGİL

İbrahim DEMİRCİ • Necatigil'in Hâlleri (Şiir)	45
Arif AY • Şiirimizin Efil Esen Rüzgârı	46
Mehmet AYDIN • Hangi Necatigil?	49
Ahmet İNAM • Bahçesinde Necatigil'in Bir Seyran	58
Yılmaz DAŞCIOĞLU • Behçet Necatigil'in "Nilüfer"i Üzerinden Şiirde Hikâye Nerde Biter İmge Nerde Başlar	68
Hasan AKAY • "Çokgen Şiir" Algısı ve "Hassas Terazi"!	71
Bâki ASILTÜRK • Necatigil Şiirinde Ağır ve Uçucu Duygular	80
Osman ÖZBAHÇE • Ailemizin Şairi	84
İrfan ÇEVİK • Ölünce Bitmeyen Utangaçlık	102
Mehmet Can DOĞAN • Behçet Necatigil'in Çocukluk Hevesi: Varlığın Nefesi	105
Dursun Ali TÖKEL • Necatigil'in Divan Şiiri: Babaocağı	115
Mehmet NARLI • Necatigil'in Şehri	132
Mehmet AYCİ • Şair Aile Fotoğrafında	138
Ülkü AYVAZ • Behçet Necatigil ve Radyo Oyunları	140
Ahmet Cüneyt ISSI • Topluma Arada'n Bakmak Behçet Necatigil'in Şiirinde Toplum	146
Aslıhan TÜYLÜOĞLU • Behçet Necatigil'de Doğanın Dönüşümü	152
İsmail KARAKURT • Günlerin Köpüğü 1001 Behçet Necatigil Günlükleri	156
Cafer ÖZGÜL • Evler	164
Nevzat GÖZAYDIN • Behçet Necatigil'in Çeviri Dili	168
Ertan ÖRGEN • Şiir Üzerine Dizelerinde Necatigil	179
Ali SALİ • Solgun Bir Gül Olur Mu Dokununca?	181

SÖYLEŞİ

Erdem DÖNMEZ • Handan ACAR YILDIZ ile Öyküleri Üzerine	30
--	----

KİTAPLIK

Sevde GÜREL • Modern Türk Hikâyesi	184
Orhan TEPEBAŞ • Yâr Sesine Aşına Bir Kitap Göç Defteri	187

GÜNDEM

Nail TAN • Yitirdiklerimiz: Ahmet Oktay Börtecene-Prof. Dr. Fatma Bedia Akarsu	190
--	-----

Eseri: Necâtî'nin elde bulunan ve edebî bakımdan çok değerli tek eseri *Divan*'ıdır. *Necâtî Divanı*'nın İstanbul kütüphânele-
rinde yirmiden fazla nüshası olup bazıları
İÜK TY 784,1327,1755,2854,5551,5561,55
67, SK Fatih 3880,3881,3882, 3883, Lâleli
1769, Hacı Mahmud Ef.3451/1,3721, Reşid
Ef.774/1; Kadızade 394, Millet K AEME
424,425,426, TSMK Revan 783 ve Koğuşlar
960, MK Yz. A 878,2391/1,2735,6892/2, FB
230'da kayıtlıdır. *Divan*'ında 40 beyti Fars-
ça olmak üzere 6554 beyit vardır. Prof. Ali
Nihat Tarlan tarafından *Necâtî Bey Divanı*
adıyla yayımlandı (İst. 1963). Diğer bir yayın
Prof. Mehmet Çavuşoğlu tarafından yapıldı
(İst.1973). Necâtî'ye âit *Leylâ ve Mecnun*
mesnevîsi olduğu kayıtlarda geçmektedir.
Şiirlerinden yapılan seçmeler *Müntehab-ı*
Eş'ar adıyla basıldı (İst.1335/1919).

Kay.: Mehmed Çavuşoğlu, *Necâtî Bey Divanı'nın Tah-
lili*, (İst. 1971); *AES* s.504; *AT* 5/101; *BT*, 1997, s.285-
289; *Enisü'l-Müsâmirîn* s.81; *EŞ* s.62-70; *HB* s.75;
HC 1/218; *İKTYDK* 1/77-84; *KÂ* 6/4562; *KATK* s.164-
167; *KZEKF* 1/816; *MN* s.419; *MS*, 1971, s. 130a-132a;
OM 2/435; *ÖBBŞKA* 2/842; *RŞ* s.325; *RTET* 1/573-
574 vd.; *SO* 4/541; *TA* 25/166-167; *TDEA* 6/548-550;
TGDEİS s.329-330; *TN* 2/1032-1033(4227); *TŞ/HÇ*
2/969-982; *TŞ/L* s.325; *TYA* s.695; *ZE* (NOSK 3723),
v.111. ♣ Yaz. Krl.

NECÂTÎ, bk. NECÂHÎ (?-16.yy.)

NECÂTÎ (18.yy.): Tarih yazarı. Asıl adı Meh-
med'dir. Osmanlı-Rus muharebelerinde
(1769-1774) defter emini vekili göreviyle
Kırım Seraskeri İbrahim Paşanın maiyetin-
de bulunup Paşa ile birlikte esir oldu. *Kırım*
Tarihi adlı eserinin telif tarihi *Osmanlı Mü-
ellifleri*' H. 1199 olarak kayıtlıdır. Bu eser,
Kırım'ın Osmanlıların elinden nasıl çıktığını
ve dönünceye kadar Rusya'da İbrahim Paşa-
nın başından geçenleri ve Rusya'da gördük-
lerini anlatan bir sergüzeşt-nâmedir. *Kırım*
Tarihi, Maarif Vekilliği Talim ve Terbiye
Heyeti üyesi Faik Reşit Unat'ın, önsözüyle
Tarih Vesikaları dergisinde tefrika edildi.
Eseri: *Kırım Tarihi* (SK Esat Ef. nu. 2278
ve Millet K Ali Emiri Tarih 831'de nüshaları
vardır).

Kay.: *İKTCYK*, s. 207-208; *OM* 3/189. ♣ Yaz. Krl.

NECÂTÎ (?-1853ds.): Mutasavvıf şair. Asıl
adı Şeyh Hacı İbrahim Necâtî Efendidir.
Bab-ı Defterî Maliye Kalemi serhalifesi
Ahmed Efendinin oğludur. Şah Sultan Tek-
kesinde şeyhlik yaptı. Şiirine örnek *Fatin*
Tezkiresi'ndedir.

Kay.: *THE* s.397; *TDEA* 6/548; *TN* 2/1033-1034(4230).
♣ M. CUNBUR

NECÂTÎ (?-1892ds.): Divan şairi, yazma di-
vanındaki şiirlerden şairin 19. yüzyılda
yaşayıp 20. yüzyılın başlarında öldüğü an-
laşılmaktadır. Malatya'da doğdu. Aksoğan
ailesinden olduğu sanılmaktadır. 1892'de
tertiple ettiği yazma divanında gazelleri ve
kasidelerinin yanısıra hece ölçüsüyle koşma
şeklinde şiirleri de vardır. Divanın sonunda
Erzurumlu Hüseyin Nazmi ile Şerbetçizâde
İsmail Harim'in takrizleri yer almıştır. **Ese-
ri:** *Yazma Divan*, eser, şair Dr. Abdullah
Öztemiz'dedir.

Kay.: M. Gülseren- A. Şentürk, *Malatyalı Şairler An-
tolojisi* 1/88. ♣ Yaz. Krl.

NECATİ Zekeriya, bk. ZEKERİYA, Necati

NECATİGİL, Behçet (16.4.1916-13.12.1979):
Şair, yazar. İstanbul'un, Atikali semtinde
doğdu. Asıl adı Mehmet Behçet olup eski
soyadı *Gönül*'dür. 1935-1943 yılları arasın-
da Behçet Necati adını, daha sonraları *Neca-
tigil* soyadını kullandı ve bu soyadını resmen
aldı. Ortaokul yıllarında *Küçük Muharrir*,
daha sonra *Bedri Tezgir*, *İzzet Geyve* takma
adlarını da kullandı. Babası Beyoğlu ve Sa-
rıyer müftülüklerinde bulunmuş müderris ve
vaiz Kastamonulu Hacı Mehmet Necati Gö-
nül, annesi, Geyve'li Hafız İbrahim Hakkı
Efendinin kızı Fatma Bedriye Hanımdır. De-
desi İbrahim Hakkı Efendi, Fatih ve Dolma-
bahçe camilerinde başımaamlık ve Tetkik-i
Mesâhif ve Müellefât-ı Şer'îye Meclisi aza-
lığı yapmış, 1913'te Sinop'a sürgün edilmiş
ve 1920'de vefat etmiştir. İki yaşında anne-
sini kaybeden Necatigil, öğrenimine 1923'te
Beşiktaş Cevri Usta İlkokulunda başladı. İl-
kokul son sınıfı babasının görevli olarak bu-
lunduğu Kastamonu'da Erkek Muallim

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1988
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Kültür Eserleri Dizisi/198

BEHÇET NECATİGİL

HAYATI, SANATI ve ESERLERİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yavuz ARGIT Bölümü	
Dem.No.	117725
Tes.No.	928 NEC

Hazırlayan :
Yard. Doç. Dr. Nurullah ÇETİN

Ankara - 1997.

Selçuk Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi, Sayı 18, 2004 Konya, 191-209.

130 AGUSTOS 2005

D198

16 Nisan 1916'da İstanbul'da doğan, 13 Aralık 1979'da yine İstanbul'da ölen Behçet Necatigil, radyo oyunu, deneme, eleştiri, sadeleştirme ve çeviri alanlarında da emek vermiş olmakla birlikte, onun asıl önemi, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde kendine özgü bir yeri dolduruyor olmasından gelir. İlk şiirinin yayımlandığı 1935'ten son şiirlerini yazdığı 1979 sonlarına dek 750'yi aşkın şiire imza atmış, yaşadığı dönemde beliren çeşitli şiir anlayışlarına yakınlık ve ilgi duymakla birlikte kendine özgü diyebileceğimiz bir şiir dilini oluşturup geliştirmiştir. Bu dil, oldukça ürkek, kısık ama çok çağrışımlı ve derin bir dildir. Benliğini gerçekliğin çemberiyle kuşatılmış bulan şair, bu çemberi aşmak veya genişletmek çabasında hayâlperest veya ülkücü atımlara yönelmek yerine makul ve mütevekkil davranmayı tercih eder. Gündelik hayatın küçük sorunlarını şiirleştirirken bile, insanlık durumunu düşündürecek tespitlere yönelmemizi sağlar.

Şiirin içerikten çok biçim sanatı olduğuna inanan Behçet Necatigil'in temaları, hayatın hemen her dönemini ve sorununu yansıtan bir çeşitlilik gösterir. Bu çalışma, onun şiirlerinde "Allah ve din" çevresinde beliren duygu, düşünüş, yaşantı ve yönelişleri belirlemek niyetindedir.

Behçet Necatigil, Allah'ın varlığına inanır. Bu inancını açıklamaktan çekinmez. Haziran 1943'te Tahir Alangu'ya yazdığı bir mektupta şöyle der: "Allah'ın büyük lütuflarından biri muhakkak sudur. İçme suyunun azizlik ve kıymetini bu alev sıcakta ancak bizim gibiler anlar. Bir gün içme suyuna karşı duyduğum minnet borcunu bir şiirle ödemek lâzım."¹ 30 Eylül 1961 tarihinde Salah Bırsel'e yazdığı mektupta: " ... Allah'ın izniyle hepsini elden geldiğince yapmaya çalışacağız."² der. Orhan Ural ile tanıştığında, onu akşam yemeğine "Allah ne veriyse yeriz." diyerek davet etmiştir.³ Ali Püsküllüoğlu'na yazdığı 16/17 Mart 1978 tarihli mektubunda:⁴ " .. üç yıl tez geçer, Tanrı ömür verirse." demiştir. Bu ifadeleri, gündelik dilin olağan kullanımına girmiş sıradan sözler saymak, şuurlu bir seçimi yansıtmayacağını düşünmek mümkündür. Ancak ülkemizde pek çok aydının "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" olmanın ölçüsünü, -başta Allah olmak üzere- bütün mukaddesleri inkârda buldu-

BEHÇET NECATİGİL'İN ŞİİRLERİNDE ALLAH VE DİN

İbrahim DEMİRCİ

Edebiyat Öğretmeni

¹ Mektuplar, Behçet Necatigil, YKY, 1996, s. 55.

² Hürriyet Gösteri, S. 85, Aralık 1987.

³ Orhan Ural, "Anılarda Necatigil", Türk Dili, S. 366, Haziran 1982.

⁴ Türk Dili, S. 363, Mart 1982.

Behçet Necatigil'in Radyo Oyunlarında Geçmiş İzleği

The Past Theme in The Radioplays of Behçet Necatigil

M. Elif Tüfekçi*

ÖZET

Çalışmada Behçet Necatigil'in radyo oyunlarında geçmiş izleği üç ana başlık altında incelenmiştir: "İnsanın kendisinin yarattığı, önüne geçemediği suçluluk duygusu", "Suçlu olduğuna inanan insanın suçluluk duygusundan arınamaması" ve "İnsanın elinde olmadan yaşadığı bir olay yüzünden kurtulamadığı suçluluk duygusu". Bu başlıklar altında Behçet Necatigil'in Son Tren, Gaz, Pencere, Üç Turunçlar, Süslü Karakol Durağı ve Altın Beşik adlı radyo oyunları geçmiş izleği doğrultusunda incelenmiş, adı geçen oyunlardaki geçmiş izleği yazarın aynı izleği taşıyan şiirleriyle desteklenmiştir. Yazar, oyunlarında geçmişten kaçmanın bir yolu olmadığını, tek çıkışın kişinin geçmişiyile yüzleşmesinde olduğunun altını çizmiştir. Sonuç bölümünde üç başlık altında toplanmış oyunların geçmişin takibi izleği bağlamında genel değerlendirmesi yapılmıştır.

ABSTRACT

The past theme in the radio plays of Behçet Necatigil is analyzed within three main categories: "an unavoidable and self-created guilty conscience"; "a futile effort of discharging guilty conscience", "guilty conscience experienced because of an unescapable past event". Under these categories Necatigil's Son Tren, Gaz, Pencere, Üç Turunçlar, Süslü Karakol Durağı and Altın Beşik radio plays are analyzed with the support of his poems including the same theme. The playwright displays the unavoidable quality of past and confronting with one's past as the only possible way of dealing with it. The "Conclusion" includes an overall evaluation of the aforementioned theme in the plays.

Behçet Necatigil, Horst Wilfrid Brands'a yazdığı bir mektupta şöyle der:
"Radyo ve sahne oyunu yazmak! Şimdi zihnimde hep bu hayaller var..."¹

* Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü

¹ Horst Wilfrid Brands, Behçet Necatigil ve Almanya, Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı. (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1976) s.: 1028.

D-3233

Yazar, sahne için oyun yazmak istediğini söylese de, bu alanda eser vermez, radyo oyunu yazmanın alışkanlık ve biçim işi olduğuna inanır, bu nedenle sahneye geçemediğini söyler. Radyo oyununu tiyatrodan ayrı ve bağımsız bir tür olarak alır, sahne oyunundan farklı olarak sadece mikrofona yakın konuşma ve seslerin toplamı olduğunu ifade eder. Behçet Necatigil'e göre,

"Gerçek radyo oyunu düşünle gerçek arasındır. Gerçeküstü öğeler ve sembollerle beslenir. Alegorik ve trajiktir. Tuluatla, skeçle, kabare ile hiç ilgisi yoktur. Yazarından, oyuncusundan, dinleyicisinden incelmış bir zevk ve saygı bekler. Düşündürücüdür. Sembollerden kuvvet alır, mecazla güçlenir, şiire yakındır; şiirsel arka planlar ister."¹

Yine Behçet Necatigil'in kendi ağzından;

"Radyo oyunu trajik bir taraf taşır, bir çıkmazı hissettirir, ağırcaır. Düşündürmeli, eski türküler gibi uykularda da yankısını sürdürmelidir."²

Çalışmam boyunca, Behçet Necatigil'in radyo oyunlarında, kendisinin, "gerçek radyo oyunu"nun özellikleri olarak tanımladığı tüm öğelerle karşılaştım. Bir çıkmazı hissettiren, ağırca, düşünle gerçek arasında, şiire yakın, sembollerden güç alan ve eski türküler gibi yankısını sürdüren oyunlar...Yazarın kullandığı ustalıklı şiirsel dille beraber

¹ Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz, Bütün Eserleri 5 Düzyazılar I. (İstanbul: Cem Yayınevi, 1983) s.382-383.

² Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz, Bütün Eserleri 6 Düzyazılar II. (İstanbul Cem Yayınevi, 1983) s. 507.

varak olan Londra nüshasının tamamının transkripsiyonu yapılmış, kritiği gerektiren yerler aynı sayfada dipnotlar halinde gösterilmiştir. Dizin bölümünde ise Kutadgu Bilig Index sırası esas alınmıştır. Sonuna ise Özel Adlar Dizini eklenmiştir.

Çetin, Nurullah: "Behçet Necatigil, Hayatı, Sanatı ve Eserleri" Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Olçay ÖnerToy), 350 s.

Behçet Necatigil 1916-1979, Cumhuriyet döneminin hiçbir edebî akım ve hareketine katılmamış bağımsız şairlerinden biridir. Hayatı boyunca edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Şiir, radyo oyunu, deneme, inceleme, araştırma türlerinde ürün vermiş, sözlük, antoloji hazırlamış ve Almanca olan pekçok çeviri yapmıştır. Divan şairlerinden, Yedi Meşalecilerden, Garipçilerden ve İkinci Yenilerden etkilenmiştir.

Eserleri birçok yabancı dile çevrilen Behçet Necatigil, 1956'de Eski Toprak kitabıyla Yeditepe, 1964'te ise Yaz Dönemi kitabıyla Türk Dil Kurumu şiir ödülünü almıştır.

Necatigil, sanat anlayışı bakımından toplumcu realisttir. Şiirlerinde genellikle orta hâlli insanların sıkıntıları ve sorunlarını dile getirmiştir. Ev ve aile, çocukluk, gençlik, ihtiyarlık, sanayileşme, uygarlık, aşk, sanat, edebiyat, Atatürk, anı yalnızlık gibi temaları işlemiştir. Önceleri olay anlatımına dayalı daha sonra ise güç anlaşılır modern şiirler yazmıştır. Dili sadedir. Üslûbu ise lirik, didaktik ve konuşma üslûbudur. Kalabalıklara hitap etmez. Genellikle serbest nazım tekniğini kullanmıştır.

Necatigil'in şiirleri genel olarak bir kültür şiiridir. Âyet ve hadislerden, peygamber kıssalarından, evliya kerametlerinden, eski Türk metinlerinden, Divan edebiyatından, halk edebiyatından, masallardan, Doğu ve batı mitolojisinden bol bol yararlanmıştır. Ayrıca şiirlerinde en çok kendi hayatını vermeye çalışmıştır. Bu bakımdan onun şiiri otobiyografik bir şiirdir.

Necatigil, radyo oyunlarında da şiirlerinde el aldığı konuları daha geniş olarak ve olay örgüsü içinde işlemiştir. Cümleleri genellikle kısadır. Özellikle tasavvufî bolca yararlanmıştır.

Behçet Necatigil, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde "gelenekten yararlanma" çıkışının öncülerindendir. Genç şairlere Osmanlıca öğrenmelerini, Divan edebiyatını iyi bilmelerini öğütlemiştir. Çünkü ona göre bir milletin edebiyatı tarihi dönemleriyle bir bütündür. Eski dönemlerin edebiyatı yok sayılmaz.

Necatigil, pek çok şiir yazmış olup Cumhuriyet döneminin büyük şairleri arasında yer almıştır. Yazdığı radyo oyunları da bu türün öncüleri arasındadır.

Sazyek, Hakan Behçek: "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketinin Yeri", Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. İsmail Parlatur), X+560 s.

Garip hareketi, Cumhuriyet döneminde, yerleşik şiir tarzına karşı yirmili yılların sonunda Nazım Hikmet ve Ercümen Behzad tarafından başlatılan yenileşme çabalarının bir parçasını oluşturur. Bir başka deyişle, hareketin başladığı sırada geniş bir yaygınlık kazanamamış olmakla birlikte şiirdeki yerleşik biçim anlayışına ve duygu tarzına karşı bir çıkış başlamış bulunuyordu. Dolayısıyla Garip hareketi yeni Türk şiirinin Cumhuriyet dönemindeki öncüsü değildir. Bununla birlikte adları anılan iki şairin öncülüğünde örnekleri verilmeye başlanan

yeni şiir anlayışının başarıya ulaşması yolunda en etkin yolu Garip hareketi oynamış, o dönemdeki biçimci şiirin egemenliğine son darbeyi o indirmiştir.

Garip hareketi basın ve edebiyat çevrelerinde büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. Bu tepki, hem biçimci şiiri savunan eski kuşaktan hem de yeni şiir anlayışının örneklerini veren genç şairlerden gelmiştir. Özellikle öncü hececilerin ve birçok keşi yazarının oluşturduğu gelenekçi kesim Garipçileri şiiri değersizleştirmekle suçlamış ve alaylı tutumunu uzun yıllar sürdürmüştür. Yeni şiir tarzının İstanbul kolunu oluşturan genç şairler ve Ankara'da oluşan hareketi uzun süre görmezden gelmiş, onu hafifsemiştir. Nazım Hikmet'i örnek alan 1940 kuşağı ise üç şairi asî iktidarın himayesinde olduğu gerekçesiyle eleştirmiştir. Ancak kırklı yıllarla birlikte yukarıda değinilen eleştirilerin sahibi olanlar da içinde olmak üzere dönemin birçok şairi Garip şiirinden etkilenmiş o tarzlar vermiştir. Bu etki özellikle yeni yetişen genç şairler tarafından örnekleri sıkça verilen oldukça basit söyleyişlerle yozlaştırılacak kadar geniş boyutlara ulaşırlayısıyla yeni şiir anlayışın değişik kesimler arasında kırklı yılların şiir gündemini belirleyen, ona yön veren, Garip hareketi olmuştur. Bu etkililik genel olarak hareketin sona erdiği 1950 yılına kadar sürmüştür.

Ellili yıllarda ortaya çıkan yeni şiir oluşumları Orhan Veli Kanık'ın ölümünden sonra zaten gündemden çekilme sürecine giren Garip hareketinin etki gücünü de sona erdirmiştir. Bu dönemde oluşan Hisar, Mavi ve İkinci Yeni hareketleri, Garip hareketine değişik boyutlarda bir tepkiyi uzantılarını da yok ederek ellili yılların egemen şiir tarzını oluşturur. Dolayısıyla, başta imge, sanatlı söyleyiş ve anlam kapalılığı olmak üzere, Garip hareketinin karşı çıktığı birçok özellik, daha modern bir anlayışla şiire yeniden girer. Buna karşılık, Garip şiirinin getirdiği söz varlığındaki genişleme bu dönemde de etkisini sürdürmüştür. Dolayısıyla şair, hemen her sözcüğü rahatlıkla kullanabilme özgürlüğüne sahip bir koruma gelmiştir. Garip hareketinin yerleştiği bir başka anlayış da kafiye-nin artık şiirde bir koşul olmaktan çıkmasıdır.

Usta, Halil İbrahim: "Firdevsî-ı Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Sözlük", Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Hamza Zülfikar), VI+752 s.

XV. yüzyılın son yarısında ve XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Firdevsî-i Rûmî (Doğum: H. 857 = M.1453; Ölüm: H. 918 = M.1512 ?) döneminin velûd yazarlarından biridir. Gerek kendi döneminde hayatta olan gerekse ondan sonraki tezkireci ve tarih yazarlarının hepsi tarafından Firdevsî'nin sanatçı yönü karalanmıştır. Bunda, yazarın aruz, vezin ve dil bilgisi konularında düzenli bir eğitim görmüş olmasının etkisi büyüktür.

İlmîni ve yetişmesini "Tanrı vergisine" benzer bir yolla elde ettiğini söyleyen Firdevsî'nin sınırları oldukça geniş bir daire içinde engin bilgelere sahip olduğunu, eserlerinin incelenmesinden çıkarıyoruz. Süleymân-nâme'de genel olarak şu konular ele alınmıştır: Mitoloji (özellikle Türk mitolojisi), peygamber kıssaları, geometri, astroloji, satranç, binicilik, savaş taktikleri vb.

Süleymân-nâme-i Kebîr, öteden beri Türk dili incelemeleri içinde önemli bir kaynak olarak nitelendirilir. XV. yüzyıl sonlarına ait olan bu eser, oldukça hacimlidir. Seksen bir ciltlik bir külliyyat halinde bulunan bu eserin Türk kültürüyle ilgili olan üç cildi (43., 44. ve 45.) tezimizde ele alınmıştır.

Tezimizin "Giriş" bölümünde Firdevsî-i Rûmî ve Süleymân-nâme-i Kebîr hakkında açıklayıcı bilgiler verilmiş, yazma nüshalar tanıtılmış, eserin dil çalış-